

OSTANI U ŠKOLI

IZAZOVI SA KOJIMA SE SUOČAVAMO - RANO NAPUŠTANJE ŠKOLE I
OSIPANJE IZ SISTEMA OBRAZOVANJA I VASPITANJA U JUGOISTOČNOJ
EVROPI

Biljana Stojanović

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja

Beograd, 11. i 12. decembar 2013.

REPUBLIKA SRBIJA

Popisano lica
7.565.761

Popisano stanovnika
7.120.666

Srbi – 83,3%

20 etničkih zajednica

Mađari – 3,53%

Romi – 2,05%

Bošnjaci – 2,02%

Hrvati – 0,81%

Crnogorci – 0,54%

Makedonci – 0,32%

Bugari – 0,26%

Albanci – 0,08%

O OBRAZOVANJU U REPUBLICI SRBIJI

PRAVO NA OBRAZOVANJE JE JEDNO OD OSNOVNIH LJUDSKIH PRAVA

Ustav Republike Srbije (član 71.) propisuje PRAVO na obrazovanje i to:

- Osnovno obrazovanje – OBAVEZNO i BESPLATNO
- Srednje obrazovanje – BESPLATNO

OBAVEZNO OBRAZOVANJE u Republici Srbiji traje 9 godina, obuhvata decu uzrasta od 5,5/7 – 14/15 godina starosti i ostvaruje se u predškolskim ustanovama i osnovnoj školi

O OBRAZOVANJU U REPUBLICI SRBIJI

JEZIK i PISMO

OBRAZOVANJA:

- *srpski jezik i ćirilčno pismo
- *albanski jezik
- *bugarski jezik
- *bosanski jezik
- *mađarski jezik
- *rumunski jezik
- *rusinski jezik
- *slovački jezik
- *hrvatski jezik

Izborni predmet:

MATERNJI JEZIK SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

- *romski jezik
- *češki jezik
- *ukrajinski
- *bunjevački govor

STRUKTURA SISTEMA OBRAZOVANJA I VASPITANJA U RS

PREDŠKOLSKO VASPITANJE I OBRAZOVANJE	DECA od 6 meseci do polaska u školu 6,5/ 7 PRIPREMNI PREDŠKOLSKI PROGRAM OBAVEZAN
OSNOVNO OBRAZOVANJE I VASPITANJE	DECA od 6,5/ 7 do 14/ 15 godina OBAVEZNO
SREDNJE OBRAZOVANJE I VASPITANJE	DECA od 14/ 15 do 18/ 19 godina OPŠTE (gimnazija) UMETNIČKO STRUČNO (3 ili 4 godine)
VISOKO OBRAZOVANJE	AKADEMSKE i STRUKOVNE STUDIJE

OSTANI U ŠKOLI

Zašto ovaj i ovakav naslov?

Ko treba da ostane u školi?

Kome šaljemo poruku ovim naslovom?

Zar škola nije obavezna?

OSTANI U ŠKOLI

Zašto ovaj i ovakav naslov?

- Na osnovu dostupnih podataka znamo da sva deca nisu u sistemu obaveznog obrazovanja.

Ko treba da ostane u školi?

- Oni učenici koji su u riziku da napuste sistem. Koji su to učenici?

Kome šaljemo poruku ovim naslovom?

- Učenicima i roditeljima DIREKTNO, ali i svima onima koji imaju veze sa obrazovanjem – školama I nastavnicima, prosvetnim vlastima na svim nivoima, lokalnim samoupravama

Zar škola nije obavezna? Ustav i zakoni nas na to upućuju.

DOKAZI, PODACI

PROBLEM

ZAŠTO?

MALO IH IMA

RAZLIČITI PRISTUPI I METODOLOGIJE

Zvanične državne podatke nalazimo kod
REPUBLIČKOG ZAVODA ZA STATISTIKU

DOKAZI

Republički zavod za statistiku:

OBUHVAT u školskoj 2010/2011. i 2011/2012. godini

NIVO	OBUHVAT	OSIPANJE	ZAVRŠILO
PREDŠKOLSKO VASPITANJE	51,87%		
	54,84%		
PRIPREMNI PREDŠKOLSKI PROGRAM	87,54%		
	93,16%		
OSNOVNO OBRAZOVANJE I VASPITANJE	96,11%	0,96%	92,15%
	95,25%	0,71%	96,60%
SREDNJE OBRAZOVANJE I VASPITANJE	85,12%	1,40%	
	85,56%	1,40%	

PODATKE NALAZIMO I...

Studija *Analiza osipanja iz obaveznog obrazovanja: uloga institucija i procesi na lokalnom nivou* - pripremljena na osnovu analize za potrebe Ministarstva prosvete i nauke;

Multiple Indicator Cluster Surveys – MICS
– UNICEF

ANALIZA OSIPANJA IZ OBAVEZNOG OBRAZOVANJA: ULOGA INSTITUCIJA I PROCESI NA LOKALNOM NIVOU

Studija je rezultat projekta čiji je cilj bio analiza stanja obuhvata obaveznog obrazovanja u Srbiji, uključujući decu koja nisu obuhvaćena obrazovnim sistemom i decu koja su prekinula školovanje, radi procene postojećih potreba i nacрта mehanizama za dobijanje potpunijeg obuhvata.

Realizovan je u periodu od septembra 2010. do decembra 2011. godine.

NALAZI ANALIZE

UNAPREĐEN zakonski okvir
ali i dalje postoje

PROBLEMI

- dostupnost kvantitativnih podataka o obuhvatu i osipanju dece;
- razlike u informacijama koje daju različiti izvori;
- ne postoji jasan sistem izrade konačnog spiska dece koja su stasala za PPP i osnovnu školu, (to je u velikoj meri prepušteno samoinicijativi službenika u lokalnoj upravi);
- evidencije se najčešće preuzimaju iz matičnih službi opštine, koje pak nisu ažurne.

NALAZI ANALIZE

Uzroci osipanja iz osnovnog obrazovanja koji su slični uzrocima osipanja u EU zemljama.

Individualni faktori su: individualne karakteristike dece koje dovode do lošeg postignuća u redovnoj školi, rana odgovornost dece (rano roditeljstvo) i nužnost da ekonomski doprinose porodici, asocijalno ponašanje.

Porodični faktori su: niski ekonomski status, česte porodične migracije, nisko obrazovanje roditelja, veliki broj braće i sestara, disfunkcionalna porodica, nisko vrednovanje obrazovanja u porodici (niska očekivanja od obrazovanja, retki i nekvalitetni kontakti sa školom, malo porodične komunikacije o školi.

NALAZI ANALIZE

Obuhvat dece pripremnim predškolskim programom u
%

Školska godina	RZS, Saopštenje DD20	MPNTR izveštaj za relevantnu godinu	MICS4
2010/2011	87,54%	96,07%***	95.8%

NALAZI ANALIZE

Opštine sa najvećim problemima obuhvata (obuhvat manji od 80%)

Opština	Obuhvat dece PPP, u %
Crna Trava	35.71
Negotin	39.71
Kladovo	43.42
Preševo	43.84
Požarevac	46.27
Bujanovac	48.81

NALAZI ANALIZE

U publikaciji *Praćenje socijalne uključenosti u Srbiji – pregled i trenutno stanje socijalne uključenosti u Srbiji na osnovu praćenja evropskih i nacionalnih pokazatelja, 2010*, na nivou jedne generacije procenat učenika koji su ispali iz sistema redovnog školovanja (napustili školu) je oko 7,04% u odnosu na broj dece upisane u prvi razred.

Redovno školovanje najčešće NAPUŠTAJU deca iz marginalizovanih grupa (Romi).

Školovanje ili ne nastavljaju ili nastavljaju u školama za obrazovanje odraslih.

NALAZI ANALIZE

Prema Prvom nacionalnom izveštaju o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva, evropski indikator ranog napuštanja školovanja (% osoba 18-24 godina sa osnovnim obrazovanjem (ISCED 2) koje nisu uključene u obrazovanje ili obuku), njegova vrednost je u 2010. godini u Srbiji bila dvostruko veća nego u EU .

EU – 14,9%

Srbija – 30%

DOKAZI GOVORE

Nepotpun obuhvat dece i učenika
obrazovanjem i vaspitanjem

Postoji osipanje iz sistema

To prouzrokuje

Nizak obrazovni nivo stanovništva

Povećana socijalna davanja

Usporen razvoj ekonomije

DRŽAVA PREDUZIMA

Mere među kojima je najznačajnija ona koja se odnosi na vremensko povećanje PPP kao i trajanje obaveznog obrazovanja

Zakonski i podzakonski okvir

Strateški okvir

Projekti

ZAKONSKI OKVIR

Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja (2009, 2011, 2013.)

- Pravo na dostupno i kvalitetno obrazovanje pod jednakim uslovima (bez obzira na pol, rasu, nacionalnu, versku i jezičku pripadnost, socijalno i kulturno poreklo, imovno stanje, uzrast, fizičku i psihičku konstituciju, smetnje u razvoju ili invaliditet, političko opredeljenje ili drugu ličnu osobinu. Ovaj zakon propisuje i da strani državljani i lica bez državljanstva imaju pravo na obrazovanje i vaspitanje, pod istim uslovima i na isti način koji je propisan za državljane Srbije)
- Zabranu diskriminacije u ustanovama obrazovanja i vaspitanja
- PPP u trajanju od 9 meseci (promena u odnosu na ranijih 6)
- Upis dece i učenika u predškolsku ustanovu/ školu
- Odgovornost za upis u školu I redovno pohađanje
- Individualni obrazovni plan

ZAKONSKI OKVIR

ZAKONI U OBRAZOVANJU

Zakon o predškolskom vaspitanju i obrazovanju (2010)

Zakon o učeničkom i studentskom standardu (2010)

Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju (2013)

*obrazovanje kod kuće i na daljinu,

Zakon o srednjem obrazovanju (2013)

Zakon o obrazovanju odraslih (2013)

OSTALI ZAKONI

Zakon o zabrani diskriminacije

Zakon o društvenoj brizi o deci

Zakon o socijalnoj zaštiti

Zakon o lokalnoj samoupravi

Zakon o matičnim knjigama

PODZAKONSKI OKVIR

- *Pravilnik o dodatnoj obrazovnoj, zdravstvenoj i socijalnoj podršci detetu i učeniku (bliže uređuje uslove za procenu potreba za pružanjem dodatne obrazovne, zdravstvene ili socijalne podrške detetu i učeniku, i sastav i način rada interresorne komisije);
- *Pravilnik o bližim uputstvima za utvrđivanje prava na individualni obrazovni plan, njegovu primenu i vrednovanje (detaljnije navodi uputstva za utvrđivanje prava na individualni obrazovni plan, njegovu primenu i vrednovanje u predškolskoj ustanovi, osnovnoj i srednjoj školi);
- *Pravilnik o stručno – pedagoškom nadzoru (definiše način obavljanja stručno-pedagoškog nadzora za vrednovanja kvaliteta rada dečjeg vrtića, osnovne i srednje škole i doma učenika)

PODZAKONSKI OKVIR

Pored navedenih doneta su i sledeća podzakonska akta:

- *Pravilnik o programu obuke za pedagoškog asistenta
- *Pravilnik o vrednovanju kvaliteta rada ustanova (2012)
- *Pravilnik o dozvoli za rad nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika (2005, 2008)
- *Pravilnik o stalnom stručnom usavršavanju i sticanju zvanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika (2012, 2013)
- *Pravilnik o standardima kvaliteta rada ustanove(2012)

STRATEŠKI OKVIR

*Strategija za smanjenje siromaštva – 2003.

(po prvi put definisane i osetljive grupe: interno raseljena i izbegla lica, Romi, siromašni, osobe iz socijalno i obrazovno deprivisanih seoskih područja i osobe sa posebnim potrebama, i analiziran je obuhvat obaveznim obrazovanjem među osetljivim grupama);

*Nacionalni plan akcije za decu – 2004.

(ciljevi koji se odnose na obuhvat i osipanje: Povećanje obuhvata dece kvalitetnim predškolskim vaspitanjem sa posebnim merama za obuhvat dece iz neobuhvaćenih grupa i obuhvat sve dece kvalitetnim osnovnim obrazovanjem: upis sve dece, održanje u sistemu i smanjenje osipanja, povećavanje procenta dece koja završavaju osnovnu školu do 2010. godine)

Nacionalni milenijumski ciljevi razvoja u Republici Srbiji - 2006. (cilj broj 2 predviđeno da do 2015. svi dečaci i devojčice završe osnovno obrazovanje);

STRATEŠKI OKVIR

*Strategija za unapređivanje položaja Roma u Republici Srbiji – 2009.

U oblasti obrazovanja prioriteti su: pravovremeno i efikasno uključivanje romske dece u predškolsko i osnovno obrazovanje i povećanje broja Roma sa srednjim i visokim obrazovanjem);

*Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020 godine - 2012.

Pored ostalog predviđa:

- Povećanje obuhvata stanovništva RS na svim obrazovnim nivoima
- Strateška opredeljenja su:
 - potpun obuhvat dece pripremnim predškolskim programom
 - sva deca zakonom propisanog uzrasta upisuju se u školu (minimalni obuhvat 98%) a OŠ završava 93% generacije, stopa osipanja do 5%

STRATEŠKI OKVIR

Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020 godine - 2012.

- Minimalno 95% onih koji su završili OŠ (88% generacije) upisuje srednju školu i to 39% četvorogodišnju stručnu školu, 10% ostalo srednje stručno obrazovanje, 39% opšte I umetničko obrazovanje);
- 37% učenika generacije završava srednje stručno obrazovanje I isto toliko opše srednje obrazovanje;
- Upisuje se na visoko obrazovanje 40 – 50% onih koji su završili četvorogodišnje srednje stručno obrazovanje (15 – 18,5% generacije) i 95% onih koji su završili gimnaziju (35% generacije).

PROJEKAT "PODRŠKA ROMSKOJ I DECI IZ MARGINALIZOVANIH GRUPA U OBRAZOVANJU"

Deo programa psihosocijalne podrške Crvenog krsta Srbije, počeo da se realizuje 2002. Ciljevi su:

- unapređenje obrazovanja romske populacije,
- uključivanje dece u sistem predškolskog vaspitanja i obrazovanja,
- smanjenje procenta dece koja napuštaju školu,
- razvoj motivacije učenika da završe osnovno obrazovanje,
- razvijanje svesti roditelja o značaju obrazovanja.

Koncept projekta je unapređivan od 2007. godine, tako da predstavlja podršku redovnom sistemu.

PROJEKAT „UNAPREĐIVANJE PREDŠKOLSKOG VASPITANJA I OBRAZOVANJA U REPUBLICI SRBIJI“

(Improving preschool education in Serbia) je projekat MPNTR koji se realizuje iz predpristupnih fondova za 2009. Realizacija traje od 2011. do 2014. godine. Cilj je:

- unapređivanje uslova za predškolsko vaspitanje i obrazovanje dece iz posebno osetljivih grupa,
- poboljšanje kvaliteta ponuda predškolskih programa,
- proširenje prostornih kapaciteta predškolskih ustanova u Srbiji.

U projekat je uključeno ukupno 15 opština (Arandjelovac, Bela Palanka, Beočin, Gadžin Han, Kruševac, Leskovac, Mali Zvornik, Petrovac na Mlavi, Požarevac, Ražanj, Ruma, Šabac, Surdulica, Tutin i Užice) koje će dobiti objekte i prevozna sredstva koji su neophodni za rad i sprovođenje predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

PROJEKAT: LOKALNA PARTNERSTVA ZA OBRAZOVNU INKLUZIJU ROMSKE DECE - DILS/REF

Projekat se realizuje iz sredstava zajma Svetske banke /
Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD)
u periodu od početka 2009. do kraja 2012. godine,
kroz saradnju tri resorna ministarstva (Ministarstvo
zdravlja, Ministarstvo prosvete i Ministarstvo rada i
socijalne politike)

Cilj je jačanje kapaciteta ustanova u resorima zdravlja,
obrazovanja i socijalne zaštite na lokalnom nivou za
pružanje kvalitetnih usluga sa posebnim akcentom
na potrebama marginalizovanih grupa korisnika.

PROJEKAT „OBRAZOVANJE ZA SVE“

Projekat Ministarstva prosvete finansiran iz IPA fondova za 2008 godinu izavršen 2012.

Cilj projekta je bio da unapredi dostupnost i poboljša kvalitet obrazovanja dece iz marginalizovanih grupa kroz saradnju različitih aktera: Ministarstva prosvete, škola i predškolskih ustanova, lokalne zajednice, socijalnih partnera, porodice, i uz podršku tima stručnjaka iz Evropske unije.

Podršku deci iz marginalizovanih grupa pružaju vaspitači i nastavnici, ali i pedagoški asistenata.

Zadatak pedagoških asistenata jeste da pomognu školskim timovima u prilagođavanju nastave razvojnim i obrazovnim sposobnostima dece iz marginalizovanih grupa.

PROJEKAT “INKLUZIJA ROMSKIH UČENIKA U SREDNJIM ŠKOLAMA U AP VOJVODINI“.

Romski obrazovni fond i **Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu** realizovali su projekta pod nazivom „Inkluzija romskih učenika u srednjim školama u AP Vojvodini“.

Cilj ovog projekta je:

- povećavanje broja redovnih učenika srednjih škola, pripadnika romske nacionalne zajednice, koji upisuju i završavaju srednje škole, posebno povećanje broja učenika koji se upisuju na obrazovne profile u četvorogodišnjem trajanju,
- Poboljšanje opšteg uspeha tokom srednjoškolskog obrazovanja,
- motivisanje za nastavak školovanja.

Pri tome, veliku pomoć učenicima pružaju nastavnici – mentori, za koje je predviđena dodatna obuka iz oblasti mentorskog rada ovog tipa, a koja kao takva ne postoji u našem sistemu redovnog obrazovno-vaspitnog rada.

Rezultati:

- više od 700 romskih đaka u srednjim školama,
- više od 250 romskih studenata na fakultetima u Vojvodini.

Uspeh i opravdanost ovog projekta ogleda se i u doprinosu na planu integracije pripadnika romske nacionalne zajednice u sveukupne tokove našeg društva.

PROJEKAT „DRUGA ŠANSA”

Projekat MPNTR finansiran iz IPA fondova za 2008 godinu.

Trajavao je od 2011 – 2013.

Rezultati:

Novi model obrazovanja odraslih – F000

Obučeni nastavnici škola u kojima se projekat realizovao

Uključeno oko 4000 polaznika

INICIJATIVA „I RODITELJI SE PITAJU”

Cilj inicijative je unapređenje uslova za razvoj, obrazovanje i život dece, stvaranjem uslova za aktivnije i kvalitetnije učešće roditelja u donošenju odluka koje se tiču dece.

Očekivani ishodi su osnovani i aktivni **savet roditelja opštine (SRO)**, unapređen rad saveta roditelja ustanova (PPP, osnovne i srednje škole), bolja saradnja između roditelja, obrazovnih institucija i opštinske uprave.

Vodič za roditelje – *Niko kao Vi*

NOVI PROJEKTI

Socijalni razvoj (IPA 2012)

- 5. mera koja se odnosi na stipendiranje srednjoškolaca iz romske nacionalne zajednice – model mentorstva koji je bio primenjen u REF projektu u Vojvodini;
- Jačanje kapaciteta pedagoških asistenata, kao i obuka novih

NOVI PROJEKTI

Socijalni razvoj (IPA 2013)

Mera sektora za razvoj ljudskih resursa koja se odnosi na prevenciju odustajanja i osipanja iz sistema obrazovanja i vaspitanja.

Hvala na pažnji i strpljenju!

